Oświadczenie

Oświadczenie nr 4/2025 w sprawie zalecenia Komisji Europejskiej dotyczącego projektu niewiążących modelowych postanowień umownych dotyczących udostępniania danych na mocy aktu w sprawie danych (wersja z 22 maja 2025 r.)

Przyjęte 8 lipca 2025 r.

Europejska Rada Ochrony Danych przyjęła następujące oświadczenie:

Komisja Europejska udostępniła EROD projekt niewiążących modelowych postanowień umownych dotyczących udostępniania danych i niewiążących standardowych klauzul umownych dla umów o przetwarzanie w chmurze zgodnie z art. 41 aktu w sprawie danych i 27 maja 2025 r. przedstawiła je podgrupie ekspertów EROD ds. zgodności, e- administracji i zdrowia (CEH). Biorąc pod uwagę ścisły związek między dostępem do danych a ich udostępnianiem na mocy aktu w sprawie danych i RODO w zakresie dotyczącym danych osobowych, EROD przeprowadziła przegląd modelowych postanowień umownych i pragnie przedstawić Komisji szereg ogólnych uwag. EROD pozostaje do dyspozycji w celu udzielenia dalszych porad i podkreśla, że niniejszy dokument odnosi się wyłącznie do modelowych postanowień umownych. Ponadto uwagi ogólne przedstawione w niniejszym dokumencie pozostają bez uszczerbku dla dalszych uwag, które EROD może przedstawić w przyszłości na temat wzajemnych powiązań między aktem w sprawie danych a unijnymi przepisami dotyczącymi ochrony danych osobowych, prywatności i poufności komunikacji oraz integralności urządzeń końcowych.

Kontekst

EROD zauważa, że proces opracowywania modelowych postanowień umownych rozpoczął się w 2022 r. 27 maja 2025 r. podgrupa ekspertów CEH została poinformowana przez Komisję, że zważywszy na jej harmonogram prac nad zaleceniem, szybkie udzielenie informacji zwrotnych będzie mile widziane. Ze względu na złożoność tematu oraz ograniczony czas na przekazanie informacji zwrotnych, uwagi EROD mają charakter niewyczerpujący i ogólny.

Uwagi ogólne

EROD pragnie przedstawić Komisji następujące uwagi ogólne:

- EROD zauważa, że modelowe postanowienia umowne wydają się sporządzone dla stron umowy o różnym statusie, ponieważ „użytkownicy" – w rozumieniu aktu w sprawie danych[1] – mogą być osobami prawnymi lub fizycznymi. W przypadku gdy użytkownik jest osobą fizyczną, może, choć nie musi, kwalifikować się jako osoba, której dane dotyczą, na mocy przepisów o ochronie danych. Ponadto nawet gdy „użytkownik" może kwalifikować się jako osoba, której dane dotyczą, na mocy przepisów o ochronie danych, dane osobowe innych osób fizycznych również mogą być przetwarzane[2]. W niektórych przypadkach obecne brzmienie modelowych postanowień umownych koncentruje się na interakcji między osobami prawnymi, co budzi obawy co do tego, czy w postanowieniach tych w pełni uwzględniono konsekwencje dla osób fizycznych. W innych przypadkach osoby, do których odnoszą się postanowienia, nie zawsze są jasno określone. EROD zaleca doprecyzowanie tej kwestii, a także rozważenie, czy przydatne byłoby opracowanie różnych modelowych postanowień umownych w zależności od tego, czy użytkownik jest osobą, której dane dotyczą, czy też nie.

- EROD zauważa, że w niektórych postanowieniach wprowadza się wyraźne rozróżnienie między danymi osobowymi a danymi nieosobowymi, podczas gdy w innych go nie ma. W przypadku postanowień, w których nie dokonuje się takiego rozróżnienia, EROD zaleca przeanalizowane, czy takie rozróżnienie pomogłoby stronom umowy w ustaleniu mających zastosowanie ram prawnych. EROD zwraca na przykład uwagę w szczególności na postanowienia dotyczące rekompensaty w załącznikach II i III, które to postanowienia w swoim obecnym brzmieniu są bardzo ogólnie sformułowane i mogą budzić wątpliwości co do ich zakresu. EROD zdecydowanie zaleca, aby Komisja ograniczyła mechanizmy rekompensaty przewidziane w załącznikach II i III do wykorzystywania danych nieosobowych, zgodnie z art. 4 ust. 13 aktu w sprawie danych[3].

- Modelowe postanowienia umowne zyskałyby w przypadku zwiększenia przejrzystości i ulepszenia ich struktury. Dodanie części zawierającej definicje ułatwiłoby zrozumienie modelowych postanowień umownych, w szczególności w przypadku pojęć takich jak „dane dotyczące zużycia". Ponadto zaleca się umieszczenie w ramkach informacyjnych odniesień do odpowiednich przepisów aktu w sprawie danych i RODO w celu zapewnienia spójności prawnej.

- EROD przypomina, że zgodnie z art. 1 ust. 5 aktu w sprawie danych akt ten pozostaje bez uszczerbku dla prawa Unii i prawa krajowego dotyczących ochrony danych osobowych, prywatności i poufności komunikacji oraz integralności urządzeń końcowych, w szczególności dla rozporządzeń (UE) 2016/679 i (UE) 2018/1725 oraz dyrektywy 2002/58/WE. W razie konfliktu pomiędzy aktem w sprawie danych a prawem Unii dotyczącym ochrony danych osobowych lub prywatności lub prawem krajowym przyjętym zgodnie z takim prawem Unii pierwszeństwo ma

[1] Art. 2 pkt 12 aktu w sprawie danych.
[2] Na przykład w przypadku podłączonych urządzeń domowych, z których korzystają różni członkowie rodziny.
[3] Zob. również wspólna opinia EROD i EIOD 2/2022 na temat wniosku Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zharmonizowanych przepisów dotyczących sprawiedliwego dostępu do danych i ich wykorzystywania (akt w sprawie danych), przyjęta 4 maja 2022 r., pkt 15, 59 i 63. Jak niejednokrotnie stwierdziła EROD, a ostatnio w opinii 08/2024 w sprawie ważnej zgody w kontekście modeli „wyraź zgodę albo zapłać" stosowanych przez duże platformy internetowe, przyjętej 17 kwietnia 2024 r. (streszczenie, pkt 130 i 180), danych osobowych nie można uznać za towar handlowy.

stosowne prawo Unii lub prawo krajowe dotyczące ochrony danych osobowych lub prywatności. W związku z tym EROD zaleca uściślenie tego faktu w modelowych postanowieniach umownych przez wyjaśnienie, że w przypadku konfliktu wskazane przepisy mają pierwszeństwo przed warunkami umownymi.

- EROD uważa, że w ramkach informacyjnych dla modelowych postanowień umownych należy wyraźnie zaznaczyć, że jeżeli chodzi o dane osobowe, sama zgodność z tymi postanowieniami niekoniecznie oznacza zgodność z RODO. Strony mogą być zmuszone do wdrożenia dodatkowych środków, aby w pełni spełnić wymogi dotyczące ochrony danych. Konkretnymi przykładami, w których oprócz modelowych postanowień umownych mogą być konieczne dodatkowe środki, są warunki dotyczące prawa użytkownika do dostępu do danych z produktu i danych z usługi powiązanej, prawa użytkownika do dzielenia się danymi z osobami trzecimi, konieczności przestrzegania przepisów RODO przez posiadacza danych i odbiorcę danych podczas przetwarzania danych osobowych użytkownika (np. warunki nie mogą zakładać istnienia podstawy prawnej przetwarzania danych osobowych, w szczególności zgody) lub wykorzystania danych przez użytkownika niebędącego osobą, której dane dotyczą. Ponadto EROD przypomina, że RODO w niektórych okolicznościach nakłada na strony wymóg zawarcia umowy, np. w przypadku przekazywania danych osobowych do państwa trzeciego lub organizacji międzynarodowej – standardowe klauzule ochrony danych zgodnie z art. 46 ust. 2 lit. d) RODO mogą być stosowane jako odpowiednie zabezpieczenia. Takie standardowe klauzule ochrony danych musiałyby być zawierane jako uzupełnienie modelowych postanowień umownych.

- Modelowe postanowienia umowne powinny w większym stopniu uwzględniać podatność konsumentów na zagrożenia i asymetrie władzy, które pojawiają się w gospodarce cyfrowej. Ponadto kary umowne powinny być proporcjonalne i nie mogą naruszać praw osób, których dane dotyczą.

W imieniu Europejskiej Rady Ochrony Danych

Przewodnicząca

(Anu Talus)